

Ostravské Divadlo P. Bezruč hostovalo v Praze

Za téměř naprostého nezájmu pražských divadelníků (čest výjimkám!) a potěšitelného zájmu pražského publika se uskutečnilo na studiu scéně Divadla Kolovrat (pobočka Stavovského) hostování ostravského Divadla P. Bezruč. Ostraváci přivezli do Prahy nejen dva dramaturgicky atraktivní tituly, ale především dvě inscenace vůdčí režijní osobností této scény J. Janíka. I když Léto R. Weingartena se zdá být do jisté míry v rozporu s jeho režijním stylem, zatímco hra L. Noréna Noc je matkou dne jako by byla pro něj přímo předurčena, zajímavá konfrontace obou titulů přispěla novými tóny do portrétu tohoto svérázného tvůrce, který se svou trvalou příslušností k ostravskému regionu bohužel dostává mimo zájem odborné veřejnosti.

HLEDÁNÍ ZTRACENÉHO SVĚTA

Weingartenovo Léto pojal J. Janík jako prázdninový sen, přičemž se nekompromisně vyhnul jakékoli falešné idylizaci a lyrizaci tématu i artistním surrealistickým vizím. Jeho Léto je především konfrontací dvou světů, jednoho, kde fantazie nemá hranice, kde kočky hoví a lidé si nerozumějí, a druhého, obyčejného, reálného, jenž se však obrátem může změnit v říši tajemných snů: Šimon a Lorelka bez problémů vstupují z jednoho světa do druhého, oba jejich kocouři jsou vlastně věrným obrazem lidí, velikosti i směšnosti jejich čtů, představ i omylů, a inscenace se tak stává nejen svědectvím o ztraceném světě dětských her, ale především podobenstvím o moci lidské fantazie, o síle lidských emocí, o zákratu života, který má tolik nepostizitelných podob.

Úspěch inscenace je pochopitelně dán i mimořádnou hereckou prací, která ani na pražských jevištích nebývá běžná. Mladá dvojice, V. Rašáková a R. Smotek J. h., se nespokojila jen s přirozeností mládí, ale oba zaujmou především niternou opravdovostí, schopností přesně odlišovat jednotlivé emocionální roviny, role i výrazně citěnou divadelností, která nemá nic společného s prázdnou autostylizací. Zkušení jevištní kocouři V. Čapka a M. Čížek i při rozvratné, hravosti vystavěné na přesných situacích a lehkém gagu udržují stále jasné kontury postav, groteskních kočkoltdů, kteří nám představují svět důvěrně známý z nových fantastických úhlů.

Hra švédského dramatika L. Noréna Noc je matkou dne má od hravosti Léta daleko svým autenticky věrným portrétem destruktce rodiny, kde nefungují už ani primární citové vazby, kde hodno-

ty se obracejí naruby a kde vlastní svoboda se musí vykupovat násilím. Norén samozřejmě není realista minulého století, a tak i tento jeho obraz rozpadu rodiny jako prázkladu všeho je především vizí moderní civilizace, která požívá sama sebe. Tento popis jednoho zápasu, jehož aktéři marně hledají svět ztracených jistot, kreslí J. Janík na scéně sytými barvami netlumených konfliktů a třaskavých emocí, které jsou náhle konfrontovány s jakousi beznadějnou lhostejností, opakováním gest, stereotypností situací, navyklostí prázdnotou, jež děsí.

Pointy jednotlivých scén, které mají blízko k rodinnému barvořísku (včetně rodinného hororu), vypovídají v účinné zkratce o vnitřním peklu, jímž účastníci této hry na život procházejí. Přesto působí tato inscenace lineárněji než Léto, všechno je zde daleko jednoznačnější, konečnější, uzavřenější do čtyř stěn, které tak dobře znají i diváci. Svůj podíl na tom mají také herecké výkony, které jsou sice poctivé, ale příliš jednostranně depresivní, takže časem se stávají až monotonní. Výjimku tvoří jen V. Čapka, který skládá Martina z několika různých ploch velmi ostře odstíněných a výsledkem je pak svébytná postava, nikoli pouze ilustrace autorovy (a režijní) teze.

Hostování ostravských divadelníků však i přes některé výhrady seznámilo Prahu s tvorbou nejhranějšího současného švédského autora a v obou titulech demostrovalo v dobrém slova smyslu ambiciózní dramaturgii, která usiluje o to, aby oslovila svého diváka způsobem, jenž možná není lehký, ale rozhodně nepostrádá smysl.

JANA PATEROVÁ

S Vladimírem Čapkou po premiéře

NOC JE MATKOU DNE

Pozoruhodnou inscenaci připravilo pro své diváky Divadlo Petra Bezruče v Ostravě. Na komorní scéně minidivadla Blaník měla ve středu československou premiéru hra současného švédského dramatika Larse Noréna „Noc je matkou dne“. Jde o umělecký počin o to významnější, že až dosud neměli diváci v Československu možnost se s tvorbou tohoto vynikajícího autora seznámit. „Duchovními otci“ celého projektu jsou režisér DPB Josef Janík, dramaturg činohry Národního divadla v Praze Roman Císar a výtvarnice Marta Roszkopfová, scénickou hudbu složil Jiří Bulis. Čtyři rovnocenné herecké party (absence hlavního hrdiny patří k charakteristickým rysům Norénových her) nastudovali Věra Janků, Ladislav Brückner, Norbert Lichý a Vladimír Čapka, který si udělal čas na krátký rozhovor.

■ Lars Norén je zřejmě pro většinu československých diváků velkou neznámou — bylo by asi vhodné říci aspoň pár slov o jeho hře pro ty, kteří se na premiéru nedostali.

„Drama „Noc je matkou dne“ zachycuje — velice stručně řečeno — rozklad vztahů a vazeb v rodině, která trpí alkoholismem otce a z něj plynoucími konflikty. Z toho všeho se rodí až bolestná touha dospívajícího syna po nezávislosti. Podotýkám ale, že každý pokus o stručnou charakteristiku této hry silně pokulhává, myslím, že to, co Norén napsal, se jen stěží dá shrnout do několika vět, takové zjednodušení je zavádějící. Rozhodně nejde o komerční záležitost, ale i přesto jsem přesvědčen, že hra diváky osloví.“

■ Bylo pro tebe těžké vstoupit do role člověka, který propadl pití?

„Mám průpravu. Tedy, abych to vysvětlil — ve dvou

předcházejících hrách (Dva na schodišti, Fanfán Tulipán — pozn. aut), mám výstupy, kde hraji namol opilého. Nyní, — jak říkají někteří kolegové — se „opilecká trilogie“ završuje postavou notorického alkoholika. Ale teď vážně: v Noc...“ zdaleka nejde jen o problém alkoholismu a postava otce není výrazně dominantní. Všechny čtyři role v téhle hře kladou na herce velké nároky a myslím, že každý z nás se snažil odvést maximum svých sil a schopností. Zkoušelo se většinou pozdě odpoledne nebo večer, protože tato inscenace vznikla vlastně nad plán, navíc se objevily i určité provozní problémy, takže jsme dost dlouho nevěděli, kde vůbec budeme „Noc...“ hrát a jestli nezkoušíme zbytečně. Naštěstí se nakonec vše v dobré obrátilo. A co se týká mé práce na roli — po letech spolupráce s režisérem Janíkem mám tentokrát pocit, že mi poskytl větší svobodu ve ztvárnění postavy, což ovšem pro mne znamená mnohem úspěšnější hle-

dání cesty k té postavě, hledání, které určitě neskončí premiérou.“

■ V divadle patříš k největce obsazovaným členům souboru, prakticky neznáš prostoje, jdeš z inscenace do inscenace. Nemáš někdy chuť načas vysadit, dá si pauzu?

„Ne, naopak, ten kolotoč mi vyhovuje. A jestliže mne režisér obsadí, je to koneckonců projev důvěry v moji práci. I když samozřejmě nemá každá role stejný význam pro hercův umělecký růst.“

■ „Noc je matkou dne“ je tvou poslední premiérou v této sezóně?

„Kdepak, za pár dní začínáme zkoušet dětskou hru Voskovce a Wericha „Děti kapitána Bublase“, která bude mít premiéru koncem června.“

■ A plány na příští sezónu? „Spíš přání než plány. Přání, aby se konečně vyjasnila situace kolem Divadla Petra Bezruče, aby divadlo přežilo nadcházející těžké časy. Aby se místo na řešení existenčních problémů mohly všechny síly napřít na získávání diváků novými projekty. Skromnost nám nechybí, ale...???“ (S. L.)

Vladimír Čapka ve hře Barabáš (na snímku vlevo), kterou ostravské Divadlo Petra Bezruče v režii Josefa Janíka uvedlo v loňském roce. Foto: VLASTA PAVELKOVÁ

Skvělí Ostraváci

O tom, že i mimo Prahu se dělá dobré divadlo, se již mnohokrát při nejrůznějších příležitostech psalo; divadelní konfrontace jsou vždy ku prospěchu věci, ať už se to týká diváků nebo samotných divadelních tvůrců. O této staré známé pravdě nás znovu - a nesmírně příjemně - přesvědčilo Divadlo Petra Bezruče z Ostravy, které na scénu pražského Divadla Kolowrat přivezlo hned dvě své úspěšné inscenace - LÉTO od francouzského expresivního dramatika ROMAINA WEINGARTENA a drsné psychologické drama švédského autora LARSE NORÉNA NOC JE MATKOU DNE.

Příjemné komorní prostředí v Kolowratu, takřka stvořené pro hry intimně laděného rázu, rozhodně umocňuje výsledný scénický tvar; kontakt herců s diváky vlastně vede ke společnému způsobu "tvoreni" a nezdíka k daleko plnějšímu ztotožnění se s povahou dramatického konfliktu. To je možná také jeden z momentů, který podstatnou měrou přispěl k tomu, že pražský divák tomuto divadlu přišel nejen na chuť, ale nesporně i nadále mu bude fandit.

Obě hry nastudoval režisér **Josef Janík**. Ač jsou svojí povahou každá jiná, přesto mají k sobě hodně blízko (přínejmenším právě z hlediska režijního rukopisu). Janíkovi nejde jenom o umělecké expozé respektive o pouhé umělecké vyhocení prostředků vedoucích k vytvoření dramatické kolize, ale záleží mu především na jejím

zžitování, intenzitě spoluprožívání. Nepracuje pouze s osvědčenými scénickými efekty, ale akcent klade na přirozenost, na dokonale odpozorované detaily naplňující "člověčí" chování a jednání zejména ve vypjatých chvílích, přerůstajících běžný rituál každodenního života. A je koneckonců jedno, zda se to týká pouze personifikovaných vizí života (jako je tomu s postavami dvou kocourů v *Létu*) nebo až příliš existenciální bytostnosti rodného prostředí v "*Noci*". Zatímco *Léto* je laděno především v mollové stupnici (vlastní divadelní výpověď je postavena na divčí křehkosti mladé venkovanky), pak "*Noc*" se odehrává v dunivě rezonantní durové "škále". Ačkoli *Léto* má svým pojetím hodně blízko k absurdnímu typu divadla, přesto je naplněno jakýmsi hřejivým momentem a nefalšovaným zaujetím

pro krásu všednosti, smyslem pro nadčasovost i lehce načrtnutou recesi. Vše je poeticky zasněné, evokující přímo bezbřehým způsobem naše lidské psyché. "*Noc*", pokud ji chceme nahlížet z podobného zorného úhlu, je pak dramatem až fantasticky současným, zcela nemoralizačně burcuje lidské svědomí a vyvolává potřebu bezprostřední konfrontace mého "já" s "já" protagonistů tohoto příběhu. A věřte, že ta podobnost bývá někdy hrozně všepronikající.

Obě dvě hry se odehrávají na funkčně promyšlené scéně a v kostýmech **Marty Rozskepové** a při nevtravě, leč emotivně působící hudbě **Jiřího Bulise**.

Skvělý herecký part odehrál v obou inscenacích **Vladimír Čapka**. Zatímco v *Létu* je to milounek a trochu rozmazlený kocourek (druhého kocoura hraje **Miloslav Čížek**), pak v "*Noci*" je to fyzicky i psychicky poznamenaná bytost, která není schopna překročit svůj stín - tedy svoji alkoholovou závislost. Obě inscenace jsou však dílem kolektivním - výborně si například v *Létu* vede **Veronika Rašťáková** i hostující **René Smoček**, ve hře *Noc je matkou dne* také představitelka alkoholikovy manželky **Věra Janků**.

Lze jen přát, aby se Divadlo Petra Bezruče z Ostravy objevilo v Praze brzo znovu.

JIŘÍ SOMMER

*Veronika Rašťáková, Vladimír Čapka a Miloslav Čížek z Divadla P. Bezruče z Ostravy se v inscenaci hry francouzského autora Romaina Weingertena *Léto* představili na scéně pražského Divadla Kolowrat.*

20 196